

Sygnatura akt XVIII C 703/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 6 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. do SO Magdalena Ławrynowicz

Protokolant: Sekretarz sądowy Karolina Jeżewska

po rozpoznaniu w dniu 27 października 2015r. w Poznaniu

sprawy z powództwa **A. N.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Zakładu Karnego we W.**

zastępowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa

o zapłatę

1. **oddala powództwo;**

2. **zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa**

120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

/-/ SSR del. do SO Magdalena Ławrynowicz

Sygnatura akt XVIII C 703/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 2 czerwca 2014 r. skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Zakładu Karnego we W. powód A. N. wniósł o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Jako podstawę prawną roszczenia powód wskazał art. 417 k.c., 24 § 1 k.c. i art. 448 k.c. podnosząc, że od 28 października 2013r. do dnia 30 maja 2014r. przebywał w Zakładzie Karnym we W. w celi nr 255 OP I C, natomiast od dnia 30 maja 2014r. przebywa w celi nr 257 OP I C. Powód twierdził, że warunki sanitarne w przedmiotowych celach nie odpowiadają wymogom określonym w obowiązujących przepisach tj. kącik sanitarny nie jest oddzielony w całości od powierzchni mieszkalnej, ubikacja jest usytuowana przy drzwiach wejściowych do celi, co w żaden sposób nie zapewnia powodowi prywatności. Odbywanie kary w takich warunkach zdaniem powoda uwłacza jego godności i pozbawia go prawa do prywatności potęgując u niego poczucie inercji, przygnębienia braku perspektyw na skuteczność procesów resocjalizacji, co powoduje u niego cierpienie rażąco przekraczające niedogodności związane z koniecznością odbycia kary pozbawienia wolności. (k. 1 – 3)

Postanowieniem z dnia 22 października 2014 r. powód został zwolniony od kosztów sądowych w całości (k. 20).

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa - Dyrektor Zakładu Karnego we W., zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa, zasądzenie na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa. Pozwany zakwestionował roszczenie powoda tak co do zasady jak i

wysokości. Pozwany zarzucił, że powód nie wykazał, by doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, nie udowodnił wysokości i intensywności ewentualnie doznanego przez siebie uszczerbku niematerialnego (krzywdy) jak również nie wykazał, by ewentualny uszczerbek niematerialny pozostawał w adekwatnym związku przyczynowym z działaniem Skarbu Państwa. Pozwany podkreślił, że warunki sanitarne panujące w celach Zakładu Karnego we W. są zgodne z obowiązującymi przepisami, a powód nigdy nie składał skarg na działanie zakładu jak również w trakcie wizyt w ambulatorium nie skarżył się na pogorszenie stanu psychicznego. Nadto pozwany wskazał, że powód nie wykazał żadnej z przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa, dlatego powództwo należy w całości oddalić. Pobyt powoda w Zakładzie Karnym we W. odbywa się zgodnie z przepisami prawa w szczególności w zakresie warunków bytowych, dostępu do opieki medycznej czy możliwości korzystania z zajęć kulturalno – oświatowych. Podniósł również zarzut nadużycia prawa przez powoda skoro odbywanie kary pozbawienia wolności, będące konsekwencją rażącego naruszenia porządku prawnego przez powoda, samo w sobie wiąże się z niedogodnościami i dyskomfortem (k. 29 – 34).

Pismem z dnia 26 stycznia 2015r. powód rozszerzył podstawę faktyczną powództwa i wskazał, że od 5 stycznia 2015r. został umieszczony w rzekomo wyremontowanej celi, która jednak budzi wiele zastrzeżeń co do jej stanu m.in. z uwagi na nieszczelne okna czy zniszczone wyposażenie celi. (k. 47)

W odpowiedzi na rozszerzenie powództwa Skarb Państwa wniósł o jego oddalenie w całości i podniósł, że cela nr 240 w pawilonie C, w której przebywa powód jest zadbana i czysta, okna są szczelne, a osadzeni nie zgłaszali w tym względzie żadnych uwag. (k. 62 – 63)

W piśmie złożonym na rozprawie w dniu 10 lipca 2015r. powód podniósł szereg zarzutów odnośnie warunków bytowych w celach 255 i 257 m.in. brak ciepłej wody, przeludnienie, naruszenie nietykalności cielesnej podczas kontroli, utrzymujący się nieprzyjemny zapach, brak kultury odżywiania się, zawyżone ceny w kantynie, brak zajęć kulturalno – oświatowych, otwieranie korespondencji pod nieobecność adresatów, osadzanie niepalącego powoda w celach dla osób palących, utrudnianie kontaktów z rodziną, złe wyżywienie, brak możliwości prania i suszenia odzieży, brak pomocy prawnej, lekarskiej i psychologicznej, względnie udzielanie pomocy psychologicznej przy osobach postronnych oraz brak dostępu do prasy tym samym ponownie rozszerzając podstawę faktyczną powództwa. (k. 87)

Pozwany w piśmie z dnia 1 września 2015r. odniósł się do rozszerzonej podstawy faktycznej powództwa wywodząc, że powód nie przebywał w przeludnionych celach oraz, że warunki panujące w Zakładzie Karnym we W. są zgodne z obowiązującymi przepisami, a osadzeni wbrew twierdzeniom powoda są traktowani w sposób równy i godny. (k. 109 – 116)

Sąd ustalił, co następuje:

Powód w dniu 30 października 2013r. został osadzony w Zakładzie Karnym we W. gdzie odbywa karę pozbawienia wolności.

Powód w Zakładzie Karnym we W. w okresie objętym pozwem, a więc od 28 października 2013 r. do 30 maja (...). i od 5 stycznia 2015 r. do 26 stycznia 2015 r.:

- od 30.10.2013 r. do 29.05.2014 r. przebywał na oddziale I, Pawilon C, nr celi 255,
- od 30.05.2014 r. do 30.06.2014 r. przebywał na oddziale I, Pawilon C, nr celi 257,
- od 05.01.2015 r. do 26.01.2015 r. przebywał na oddziale I, Pawilon C, nr celi 240.

W celach nr 255 i 257 przez cały okres pobytu powoda było osadzonych 5 osób. Cele te są izolowane. Zanim powód zaczął odbywać karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym we W., w celach było osadzonych po 7 osób.

Dowód: notatka służbowa chor. E. Ł. z dnia 10.12.2014r. /k. 37/, zeznania świadka R. B. /nagranie rozprawy z dnia 27 października 2015, 00:08:37 do 00:23:25 płyta CD k.168/, zeznania powoda /k. 89 – 91/

Cele mieszkalne nr 255 i 257 mają po 16,50 m²

Okoliczność uznana za przyznaną na podstawie art. 230 k.p.c.

Cele mieszkalne w Zakładzie Karnym we W. są sukcesywnie remontowane.

Dowód: zeznania świadka K. G. /nagranie rozprawy z dnia 27 października 2015, 00:02:41 do 00:07:11 płyta CD k.168/, zeznania świadka R. B. /nagranie rozprawy z dnia 27 października 2015, 00:08:37 do 00:23:25 płyta CD k.168/

W Zakładzie Karnym we W. cele mieszkalne w pawilonie C wyposażone są w częściowo zabudowany kącik sanitarny, oddzielony od reszty celi mieszkalnej płytą pilśniową na konstrukcji z kątownika trwale przymocowanej do podłoża. W kąciakach sanitarnych zamontowana jest muszla ustępowa oraz umywalka z bieżącą wodą. Cele mieszkalne są sukcesywnie remontowane, a prace polegają m.in. na całkowitej zabudowie kąciaków sanitarnych. We wszystkich celach zamontowana jest kratka wentylacyjna. Cele, w których przebywał powód wyposażone są zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w łóżko metalowe, wkład do łóżka, szufladkę wysuwaną, stół więzienny, szafkę więzienną, taboret więzienny, stolik lub półkę pod telewizor, wieszak, półkę na przybory toaletowe przy umywalce, szafkę na środki higieniczne i czystości, lustro, miskę plastikową, wiadro plastikowe lub kosz na śmieci, popielniczkę, szczotkę zmiotkę i szufelkę, szczotkę klozetową, szczotkę z długim trzonkiem. Osadzeni nie zgłaszali żadnych uwag odnośnie szczelności okien oraz wyposażenia celi mieszkalnej w pawilonie C. Powód nigdy nie zgłaszał uwag co do stanu materacy i kocy. Osadzeni zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości otrzymują środki czystości, które są wydawane do 5 – go dnia każdego miesiąca. W Zakładzie Karnym we W. całodzienne wyżywienie jest przygotowywane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości. Porcje dla osadzonych są ustalane zgodnie z jadłospisem według obowiązujących norm. Wartość dziennej normy żywienia jest realizowana w formie trzech gotowych posiłków, w tym co najmniej jednego posiłku gorącego. Serwowane posiłki przygotowywane są zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie, tak, jeżeli chodzi o gramaturę posiłków, jak i ich kaloryczność oraz udział białka, tłuszczu, węglowodanów, warzyw. Ceny stosowane w kantine Zakładu Karnego we W. nie są zawyżane i podlegają okresowej kontroli. Wszystkie kontrole osobiste oraz pobieżne przeprowadzane skazanym w Zakładzie Karnym we W. odbywają się na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości. Korespondencja dla osadzonych jest kontrolowana w sposób określony w obowiązujących przepisach, które nie przewidują możliwości obecności osadzonego adresata przy tej czynności. Kantyna w Zakładzie Karnym we W. nie jest prowadzona przez pozwanego, ale przez podmiot zewnętrzny – Zachodnią (...), który, zgodnie z umową zawartą z pozwanym, ustala ceny artykułów możliwych do nabycia w kantine na poziomie cen nie wyższym niż ceny obowiązujące na rynku lokalnym. Pozwany przeprowadza okresowe kontrole cen artykułów oferowanych do sprzedaży w kantine i kontrole te nie wykazały zawyżenia cen.

W zakresie zajęć kulturalno – oświatowych osadzeni mają dostęp do punktu bibliotecznego, w tym codziennej prasy prenumerowanej przez jednostkę, świetlicy, w której jest odbiornik telewizyjny, uczestnictwa w kołach tematycznych i radiowęzła. Ponadto osadzonym zapewnia się możliwość udziału w zajęciach sportowych na placu spacerowym i świetlicy na oddziale II OP3.

Dowód: notatka służbowa kpt. S. Ł. z dnia 11.12.2014r. /k. 38 – 39/ notatka służbowa plut. M. B. z dnia 11.12.2014r. /k. 40 – 41/, notatka służbowa kpt. S. Ł. /k. 64 – 65/, notatka służbowa plut. M. B. z dnia 20.08.2015r. /k. 117/, notatka służbowa mł. chor. D. R. z dnia 20.08.2015r. /k. 118/, notatka służbowa st. chor. K. S. z dnia 20.08.2015r. /k. 119/, notatka służbowa pkt. G. Ł. z dnia 21.08.2015r. /k. 122/, notatka służbowa mł. chor. W. C. /k. 123/, oświadczenie mjr M. G. z dnia 20.08.2015r. /k. 124 – 126/

Powód w okresie od 30 października 2013 r. do 8 stycznia 2015 r. osadzony był w celach dla osób korzystających z wyrobów tytoniowych, co było zgodne ze złożoną przez niego pisemną deklaracją co do używania przez niego tych wyrobów.

Dowód: zeznania powoda /k. 89 – 91/

Powód podczas wizyt ambulatoryjnych w Zakładzie karnym we W. nie skarżył się lekarzowi na pogorszenie stanu psychicznego. Powód otrzymuje leki zgodnie z zaleceniami lekarskimi. Leki są wydawane osadzonym przez pielęgniarke w obecności funkcjonariuszy działu ochrony, przy otwartych drzwiach celi. Powód w okresie nie objętym pozwem tj. w dniu 28 sierpnia 2014 r. był jednorazowo konsultowany z psychologiem pod nieobecność osób trzecich; w innym czasie nie zgłaszał potrzeby kontaktu z psychologiem.

Dowód: notatka G. K. lekarza medycyny rodzinnej /k. 42/, oświadczenie pielęgniarek Zakładu Karnego we W. z dnia 18.08.2015r. /k. 120/, oświadczenie plut. K. F. z dnia 18.08.2015r. /k. 121/, zeznania powoda /k. 89 – 91/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie ww. dowodów z dokumentów, częściowo z zeznań świadków K. G. i R. B. oraz częściowo zeznań powoda.

Sąd dał wiarę dowodom z dokumentów zgromadzonych w sprawie. Dokumenty urzędowe zostały sporządzone przez kompetentne organy w zakresie ich działania. Autentyczność dokumentacji nie była przedmiotem zarzutu stron.

Mianem wiarygodnych lecz nieprzydatnych dla rozstrzygnięcia sprawy Sąd ocenił zeznania świadka K. G.. Świadek nie posiadał szczegółowych informacji odnośnie warunków, w których powód odbywa karę pozbawienia wolności. Świadek nie przebywał z powodem w jednej celi, a wiedzę o warunkach bytowych powoda czerpał jedynie z jego jednorazowej relacji.

Sąd co do zasady dał wiarę zeznaniom świadka R. B. jednak w przeważającej mierze wykraczały one poza podstawę faktyczną powództwa. Świadek opisał warunki panujące w Zakładzie Karnym we W. i Sąd mu dał wiarę w zakresie w jakim zeznania te korespondowały z dowodami z dokumentów.

Sąd dał wiarę zeznaniom powoda jedynie w zakresie, w którym korelowały z ustalonym w sprawie na podstawie dowodów z dokumentów i zeznań świadka R. B. stanem faktycznym - warunkom sanitarnym w celi oraz ilości osób w niej przebywających. W pozostałym zakresie odnośnie warunków bytowych w celi mieszkalnej Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda, albowiem nie znalazły one potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym. Powód przedstawił swój subiektywny obraz odbywania kary w Zakładzie Karnym we W., przy czym w sprawie brak było dowodów, które mogłyby wzmocnić moc dowodową jego zeznań. Co istotne, z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby powód kiedykolwiek składał formalne skargi na panujące w więzieniu warunki bytowe. Gołosłowne pozostały zarzuty powoda wskazujące, iż funkcjonariusze służby więziennej znęcali się nad nim w sposób fizyczny i psychiczny.

Sąd oddalił wniosek powoda o zobowiązanie pozwanego do przedstawienia dokumentacji fotograficznej bądź filmowej celi, w których był osadzony powód w Zakładzie Karnym we W. jako dowodu nie mającego istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy z przyczyn, które zostaną omówione poniżej.

Sąd oddalił wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków P. W. i M. K. albowiem wbrew treści art. 258 k.p.c. powód nie oznaczył faktów, które miały być zeznaniami w/w świadków stwierdzone.

Sąd oddalił wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka R. H., albowiem powód pomimo wezwania, nie podał aktualnego adresu miejsca pobytu wnioskowanego świadka w określonym 7 dniowym terminie.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Jak wynika z art. 67 § 2 k.p.c. za Skarb Państwa podejmuje czynności procesowe organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, lub organ jednostki nadrzędnej. Nie ulegało wątpliwości, że właściwą jednostką Skarbu Państwa w sprawie powinien być Dyrektor Zakładu Karnego we W., albowiem to z działalnością tej jednostki powód wiązał roszczenia dochodzone pozwem. W zakresie określonym

odrębną ustawą (ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa - Dz.U.2013.1150 j.t.) za Skarb Państwa czynności procesowe podejmuje Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa.

Powód domagał się zasądzenia zadośćuczynienia w kwocie 80.000 zł za krzywdę związaną z naruszeniem jego dóbr osobistych podczas osadzenia w Zakładzie Karnym we W. w okresie od 28 października 2013r. do końca 30 maja 2014 r. oraz od 5 stycznia 2015 r. do 26 stycznia 2015 r. (data wniesienia pisma rozszerzającego podstawę faktyczną powództwa). Źródła odpowiedzialności pozwanego powód upatrywał w naruszeniu przez jednostkę penitencjarną jego dóbr osobistych w postaci godności. Zatem podstawę odpowiedzialności pozwanego należy oceniać przez pryzmat przepisów art. 23 i 24 § 1 k.c. oraz art. 448 k.c.

Jak stanowi art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Zgodnie z art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem może żądać zaniechania tego działania, chyba, że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Kwestię zadośćuczynienia reguluje z kolei art. 448 k.c., zgodnie, z którym w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Art. 24 k.c., stanowiący podstawę roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych, nie wymaga dla odpowiedzialności winy sprawcy oraz przewiduje domniemanie bezprawności jego działania naruszającego dobra osobiste, co powoduje, że dochodzący ochrony nie musi tej przesłanki udowadniać, natomiast na sprawcy ciąży obowiązek wykazania, iż jego działanie było zgodne z prawem. Podkreślić należy, iż na podstawie przepisu art. 6 k.c. w zw. z art. 24 k.c. ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych spoczywa na pozwanym. Po ustaleniu podstaw odpowiedzialności do Sądu należy ocena, czy zakres i stopień naruszenia dóbr osobistych uzasadniają przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego i w jakiej wysokości, przy zachowaniu zasady, że przyznana ochrona powinna być dostosowana do charakteru i rodzaju naruszonego dobra osobistego oraz stopnia i zakresu naruszenia (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 roku, sygn. akt V CSK 431/06, LEX nr 255593).

Jedną z podstawowych powinności państwa prawa jest zagwarantowanie humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r., nr 38 poz. 167 i 169), każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Z kolei art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 r., nr 61 poz. 284 ze zm.), której Polska jest sygnatariuszem, stanowi, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu. Te normy prawa międzynarodowego znajdują swoje odpowiedniki w art. 40 i 41 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie bowiem z art. 40 Konstytucji RP nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu; zakazuje się stosowania kar cielesnych. Zgodnie zaś z art. 41 ust. 4 Konstytucji RP każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny.

Powołane przepisy prawa w sposób niewątpliwy nakładają na władzę publiczną obowiązek zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej.

Przywołać należy również wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 19 kwietnia 2001 r. w sprawie Peers v. Grecja (28524/95, opubl. LEX nr 607209), w którym Trybunał dokonując wykładni art. 3 powołanej wyżej Konwencji wskazał, że „Niedozwolone traktowanie musi osiągnąć minimalny poziom dolegliwości, jeżeli ma ono wejść w zakres stosowania art. 3 Konwencji. Ocena tego minimalnego poziomu dolegliwości jest ze swej istoty relatywna: zależy od wszystkich okoliczności danej sprawy, takich jak czas trwania takiego traktowania, jego fizyczne i psychiczne skutki oraz, w niektórych przypadkach, płeć, wiek i stan zdrowia ofiary. Ponadto, rozstrzygając, czy traktowanie jest "poniżające" w rozumieniu art. 3, Trybunał będzie musiał mieć na względzie to, czy jego celem było poniżenie i upokorzenie zainteresowanej osoby oraz to, czy, jeżeli chodzi o konsekwencje, traktowanie takie nie wpłynęło negatywnie na jej osobowość w sposób sprzeczny z art. 3.”

Powód wskazywał, że w okresie pobytu w Zakładzie Karnym we W. doszło do naruszenia jego godności albowiem odbywał karę w warunkach przeludnienia, warunki bytowe w celach były nieodpowiednie w szczególności w zakresie kącika sanitarnego, braku ciepłej wody, braku wentylacji, utrzymującego się nieprzyjemnego zapachu w celi, nieodpowiedniego wyposażenia celi. Powód podniósł, że podczas pobytu w Zakładzie Karnym funkcjonariusze więzienni znęcali się nad nim fizycznie i psychicznie (naruszenie nietykalności cielesnej, nieodpowiednie odżywianie się). Zdaniem powoda kantyna w ZK we W. zawyżała ceny, brak było zajęć kulturalno – oświatowych, pomocy prawnej i opieki lekarskiej, dostępu do prasy czy bieżących informacji. Powód zarzucił nadto, że utrudniano mu utrzymanie higieny osobistej, kontakty z rodziną i otwierano prywatną korespondencję. Powód wskazał, że wydawane posiłki nie były dobre oraz podawane w niehigienicznych warunkach.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów podnoszonych przez powoda należy wskazać, że zgodnie z art. 110 § 1 i 2 k.k.w. skazanego osadza się w celi mieszkalnej wieloosobowej lub jednoosobowej; powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m², cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. Warunki bytowe określone w art. 110 § 2 k.k.w. stanowią standard minimalny, który administracja zakładu karnego musi zapewnić skazanym.

Z powyższego wynika, że 3 m² stanowi minimalną powierzchnię celi mieszkalnej, jaka powinna przypadać na jednego skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności. Przepis ten wyznacza więc jeden z elementów służących zapewnieniu humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Zaznaczyć trzeba, że tylko w takich warunkach możliwe jest zagwarantowanie, że wykonywanie tejże kary odbywać się będzie przy poszanowaniu godności osób, wobec których jest ona stosowana. Innymi słowy, w/w przepis, określając minimalną powierzchnię celi mieszkalnej, jako jeden z warunków humanitarnego wykonywania kary pozbawienia wolności, służy ochronie godności osób ją odbywających. Dlatego jego naruszenie powoduje również naruszenie godności skazanego.

Jak wskazuje się w orzecznictwie, zmuszanie osadzonego do przebywania w przeludnionej, – czyli takiej, w której na jednego więźnia przypada mniej niż 3m² – celi, prowadzi do naruszenia przysługującego mu prawa do godnego traktowania w okresie odbywania kary (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r., sygn. akt V CSK 431/06, LEX nr 255593). Natomiast nadmierne zagęszczenie w celi może samo w sobie być kwalifikowane, jako traktowanie niehumanitarne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2010 roku, sygn. akt II CSK 486/09, LEX nr 599534). Dopiero zatem umieszczenie powoda w celi o powierzchni mieszkalnej wynoszącej mniej niż 3 m² na osobę byłoby bezprawne naruszałoby bowiem przepis art. 110 § 2 k.k.w.

Jeżeli chodzi o problematykę liczenia powierzchni przypadającą na jednego skazanego to odwołać należy się do Instrukcji Nr 6/2010 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 13.08.2010 r. w sprawie ustalenia pojemności jednostek penitencjarnych. Zgodnie z § 4 tego aktu do powierzchni pomieszczenia mieszkalnego nie wlicza się wnęki okiennej i grzejnikowej, a także powierzchni znajdującej się poza kratami wewnętrznymi oraz zajmowanej przez urządzenia grzewcze i wydzielone kąciki sanitarne.

Mając powyższe na uwadze wskazać należy, że powierzchnia celi, w których powód odbywał karę pozbawienia wolności wynosi 16,50 m², na co wskazywał pozwany w piśmie z dnia 1 września 2015r. (k. 109 – 116). Powód zeznał, że w celi przebywało 5 osadzonych. Nie naruszało to zatem powyższych norm 3 m² na osobę. Abstrahując jednak od powyższego wskazać należy przede wszystkim, że powód nie wykazał, aby w stosunku do niego kiedykolwiek wydano indywidualną decyzję o przeludnieniu. Tymczasem jak wynika z zeznań świadka R. B. w przypadku osadzenia w warunkach przeludnienia zawsze wydawana jest decyzja w tym przedmiocie.

Jeśli chodzi o zarzucane przez powoda nieprawidłowe wyżywienie, przywołać trzeba art. 109 § 1 k.k.w., zgodnie, z którym skazany otrzymuje trzy razy dziennie posiłki, o odpowiedniej wartości odżywczej, w tym, co najmniej jeden posiłek gorący, z uwzględnieniem zatrudnienia i wieku skazanego, a w miarę możliwości także wymogów religijnych i kulturowych oraz napój do zaspokajania pragnienia; skazany, którego stan zdrowia tego wymaga, otrzymuje wyżywienie według wskazań lekarza. Jak wynika z ustaleń poczynionych w sprawie powód otrzymywał trzy posiłki dziennie, w tym co najmniej jeden ciepły. Na podstawie przedłożonych dokumentów ustalono również, że w Zakładzie Karnym we W. respektowane są przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 02.09.2003 r. w sprawie określenia wartości dziennej normy żywienia oraz rodzaju diet wydawanych osobom osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. 03.167.1633). Powód nie wykazał, aby posiłki były podawane w niehigienicznych warunkach. Z przeprowadzonego postępowania dowodowego nie wynika, aby powód kiedykolwiek składał skargi odnośnie przygotowywanych posiłków oraz warunków ich serwowania, do czego był uprawniony. Równocześnie powód nie wykazał, aby ceny artykułów, które osadzeni mogą nabywać w kantynie Zakładu Karnego we W. były zawyżone. Z przedłożonych dokumentów wynika natomiast, że podmiot prowadzący kantynę zgodnie z umową użyczenia lokalu jest zobowiązany do stosowania cen na poziomie nie wyższym, niż ceny poszczególnych artykułów obowiązujące na lokalnym rynku. Ponadto dla zapewnienia ciągłej realizacji tego obowiązku, pozwany okresowo przeprowadza kontrolę poziomu cen artykułów oferowanych do sprzedaży w kantynie. Twierdzenia przeciwne powoda w w/w zakresie uznać należało za dowolne i subiektywne. Na potwierdzenie swojego stanowiska powód nie przedstawił żadnych dowodów.

W zakresie zarzutów kierowanych przede wszystkim, co do ogólnego postępowania służby więziennej – a więc zarzutów dotyczących ograniczania prawa do kontaktów z rodziną, nieprawidłowego przeprowadzania kontroli pobieżnych i okresowych, ograniczania dostępu do opieki medycznej, pomocy prawnej, zajęć kulturalnych, prasy czy bieżących informacji, naruszenia prawa do prywatności korespondencji, umieszczania w celi z osobami palącymi, czy też zastrzeżeń, co do ogólnego zachowania strażników więziennych w tym naruszania nietykalności cielesnej czy nieodpowiedniego odżywiania się do powoda, to zauważyć należy, iż szczególną drogę dochodzenia przez skazanych odbywających karę pozbawienia wolności ochrony ich praw naruszonych lub zagrożonych działaniami funkcjonariuszy więziennych przewidują przepisy kodeksu karnego wykonawczego. Zgodnie z art. 7 i art. 34 k.k.w. skazany może zaskarżyć do sądu penitencjarnego oraz do sądu penitencjarnego decyzje wydawane przez funkcjonariuszy z powodu ich niezgodności z prawem, jak również zaskarżyć wymierzenie kary dyscyplinarnej (art. 148 § 1 k.k.w.). W tym szczególnym trybie następuje zatem stwierdzenie, czy decyzja oraz działania i zaniechania funkcjonariusza służby więziennej ograniczające prawa osoby osadzonej były zgodne z prawem czy bezprawne. W tym trybie następuje także badanie merytorycznej zasadności takich decyzji (działań), które wydawane są w celu zapewnienia bezpieczeństwa i realizacji zadań wychowawczo-resocjalizacyjnych ciążyących na administracji zakładu karnego.

Zwrócić należy uwagę, iż Sąd Najwyższy w jednym z swoich orzeczeń wskazywał, że sąd cywilny w procesie o naruszenie dóbr osobistych skazanego nie jest władny oceniać, czy funkcjonariusz służby więziennej odmawiając przyznania skazanemu określonego uprawnienia działał zgodnie z prawem czy bezprawnie, jak również czy zastosowanie wobec skazanego kary dyscyplinarnej było uzasadnione i zgodne z prawem, czy bezprawne. Do oceny tej uprawniony jest jedynie sędzia lub sąd penitencjarny w sytuacji odwołania się skazanego od takich decyzji lub podjęcia działania z urzędu. Dopuszczenie badania tych kwestii przez sąd cywilny w sprawie o naruszenie dóbr osobistych skazanego oznaczałoby nie tylko dopuszczenie dwutorowości postępowania sądowego w zakresie nadzoru nad wykonywaniem kary pozbawienia wolności, lecz także prowadziłyby w konsekwencji do faktycznego pozbawienia

znaczenia przyjętego przez ustawodawcę trybu postępowania i oddziaływania sędziego i sądu penitencjarnego na skazanego w zakładzie karnym. Gdyby bowiem skazany, pozbawiony przez funkcjonariusza zakładu karnego pewnych uprawnień przewidzianych w k.k.w. lub ukarany dyscyplinarnie, mógł - bez zaskarżenia takiej decyzji w trybie przewidzianym w tym kodeksie - skutecznie dochodzić ochrony bezpośrednio przed sądem cywilnym w procesie o naruszenie dóbr osobistych, to przewidziany i uregulowany w k.k.w. tryb postępowania penitencjarnego nie tylko nie mógłby spełniać funkcji zakładanych przez ustawodawcę, lecz w istocie straciłby rację bytu (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2012 r., IV CSK 276/11, LEX nr 1211994).

W przedmiotowej sprawie powód nie wykazał, że uzyskał w trybie przewidzianym przepisami k.k.w. stwierdzenie przez sędziego lub sąd penitencjarny, że doszło do niezgodności z prawem decyzji funkcjonariusza służby więziennej pozbawiającej go określonych uprawnień lub poddającej go karze dyscyplinarnej. Tym samym Sąd w przedmiotowej sprawie – w sprawie o ochronę dóbr osobistych - wytoczonym między innymi z powodu pozbawienia go określonych uprawnień, przyjął brak bezprawności działania pozwanego Skarbu Państwa.

Oceniając z kolei zarzuty powoda odnoszące się do naruszenia jego godności poprzez osadzenie go w celi o niegodnych warunkach -nieodpowiedni kącik sanitarny, brak ciepłej wody, nieszczelne okna, robactwo czy nieprzyjemny zapach, nieodpowiednie warunki higieniczne, Sąd wskazuje, że powód również w żaden sposób nie udowodnił swoich twierdzeń. Przede wszystkim należy wskazać, że warunki bytowe panujące w celach, w których powód był osadzony odpowiadały obowiązującym przepisom. Cele mieszkalne w pawilonie C, w którym przebywał powód wyposażone były w częściowo zabudowany kącik sanitarny, oddzielony od reszty celi mieszkalnej płytą pilśniową na konstrukcji z kątownika trwale przymocowanej do podłoża, co spełniało standardy określone w § 28 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz.U. 2003 nr 152 poz. 1493), zgodnie z którym cela winna być wyposażona w niezbędne urządzenia sanitarne. Równocześnie odnosząc się do zarzutu braku ciepłej wody w celi należy wskazać, że pozwany zgodnie z obowiązującymi przepisami nie ma obowiązku zapewnienia dostępu do ciepłej wody w samej celi. Jak bowiem wynika z § 30 ust. 3 w/w rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, pozwany ma jedynie obowiązek zapewnienia skazanemu ciepłej kąpieli co najmniej raz w tygodniu i brak jest podstaw do przyjęcia aby obowiązek ten musiał być realizowany w celi mieszkalnej. Równocześnie wyposażenie i stan cel nie jest sprzeczny z obowiązującymi przepisami, wręcz przeciwnie – cele są w stanie dobrym, nadającym się do użytku. Jak wynika z przedłożonych dokumentów, podczas kontroli okresowych dotyczących stanu technicznego cel pozwany nie stwierdził żadnych nieprawidłowości, a cele mieszkalne spełniały warunki, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (obecnie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych). Co istotne z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby powód składał jakiegokolwiek skargi czy zastrzeżenia odnośnie stanu technicznego celi. Nie sposób zatem przyjąć, że warunki, w których powód przebywał były nakierowane na to, aby uczynić jego pobyt w areszcie nadmiernie uciążliwym, tym bardziej, że jak wynika z zeznań świadków K. G. i R. B., cele w Zakładzie Karnym we W. są regularnie remontowane, a zatem pozwany dąży do polepszenia warunków, w których skazani odbywają karę pozbawienia wolności. Abstrahując od tego Sąd wskazuje, że w warunkach wskazywanych przez powoda przebywali także pozostali skazani oraz pracowali funkcjonariusze służby więziennej. Przebywanie powoda w takich, a nie innych warunkach wynikało zatem z ogólnego stanu budynków Zakładu Karnego we W., a nie z szykanowania powoda, czy znęcania się nad nim przez funkcjonariuszy służby więziennej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 r. IV CSK 473/11, Biul. SN 2012/7/12).

Powód zarzucił również, że utrudniano mu utrzymywanie higieny osobistej. Wskazać należy, że zgodnie z art. 111 § 1 k.k.w. skazanemu zapewnia się warunki niezbędne do utrzymania higieny osobistej, w szczególności otrzymuje on z zakładu karnego pościel oraz inne środki do utrzymania higieny i czystości w celi. Ponadto, zgodnie z § 29 pkt 1 regulaminu k.p.w. skazany potwierdza podpisem przyjęcie do użytku i zwrot do magazynu odzieży, bielizny, obuwia, pościeli, sprzętu stołowego i środków higieny osobistej. Powód i w tej kwestii poza swoim subiektywnym stwierdzeniem nie udowodnił w żaden sposób, iż środki higieny nie były mu wydawane wcale, bądź w

niewystarczającej ilości. Odnośnie zarzutu niezapewnienia miejsca w celi do prania odzieży i suszenia jej Sąd wskazuje, że brak jest przepisu, który nakładałby na administrację jednostki penitencjarnej obowiązek wygospodarowania w celi miejsca do prania odzieży oraz wyposażenia jej w linki do suszenia prania.

Reasumując Sąd wskazuje, że zarzuty podnoszone przez powoda zostały sformułowane nader ogólnie w sposób hasłowy i w żaden sposób nie zostały udowodnione. Powód w żaden sposób nie wykazał faktu występowania uciążliwości czy utrudnień wynikających z działań funkcjonariuszy służby więziennej zarówno strażników jak i służby medycznej. Powód nie wykazał, tego, aby odbywał karę w niewłaściwych warunkach sanitarnych i higienicznych oraz żywieniowych.

W konsekwencji twierdzenia powoda dotyczące warunków odbywania kary pozbawienia wolności nie zasługiwały na uwzględnienie. Tym samym w niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki do przypisania pozwanemu odpowiedzialności na zasadach wskazanych w art. 24 k.c. Skoro Sąd w przedmiotowej sprawie nie dopatrzył się podstaw odpowiedzialności pozwanego za naruszenie jakiegokolwiek dobra osobistego powoda do godnego odbywania kary ze względu na niewłaściwe warunki sanitarne, higieniczne, brak opieki medycznej, czy ze względu na złe warunki żywieniowe, to w punkcie 1 wyroku z uwagi na brak podstaw z art. 24 § 1 k.c. w związku z art. 448 k.c. powództwo oddalił.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie, z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Należy przy tym wskazać, że mimo, iż powód został zwolniony od obowiązku uiszczania kosztów sądowych w całości to jednak zwolnienie to nie obejmowało obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi, albowiem koszty sądowe obejmują jedynie opłaty i wydatki, a nie koszty zastępstwa procesowego przeciwnika. Zgodnie zaś z art. 99 k.p.c. stronom reprezentowanym przez radcę prawnego lub rzeczownika patentowego oraz Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa zwraca się koszty w wysokości należnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata. Jak stanowi § 11 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t.) stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw o odszkodowanie lub o zadośćuczynienie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania - 120 zł.

Z tych względów Sąd zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa w pkt 2 wyroku kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Powód obecnie co prawda nie dysponuje środkami na ich poniesienie, ale z chwilą opuszczenia zakładu karnego i podjęcia pracy zarobkowej będzie miał możliwości by koszty te pokryć, zwłaszcza, że zasądzona kwota nie jest znaczna.

/-/ SSR del. do SO Magdalena Ławrynowicz